

'Hand in Hand'

Anita Twaalfhoven

'Hand in hand, kameraden!' Als het publiek het Rotterdamse Theater Zuidplein binnenkomt, speelt het Kuiporkest Feyenoordliederen. Boven de ingang van het theater zwaaien supporters met de vlag van hun voetbalclub en in de foyer zijn shirts en sjaals te koop. 'Mag je hier roken?', vraagt een supporter voordat hij de zaal in gaat waar de voorstelling 'Hand in Hand' van het Rotterdams Wijktheater speelt. 'Dat moet je mij niet vragen, ik kom hier ook voor het eerst', is het antwoord van een andere supporter.

Dan verschijnt op het toneel een meisje dat jongleert met voetballen. Ondertussen klimmen twee acrobates – de ene in het wit en de andere in het rood – naar de nok van het theater. Ze reiken elkaar de hand en komen samen weer naar beneden. Uit de zaal komt gejuich, gefluit en gejoel voor de meiden. Dan klinkt, begeleid door live gitaarmuziek, het supporterslied en iedereen zingt mee: 'Feyenoord, Feyenoord, Niets is mooier dan dat ene woord. Feyenoord.'

Het Rotterdams Wijktheater en Codarts Hogeschool voor de Kunsten maakten enige tijd geleden een theaterproductie voor en door voetbalsupporters rond het 100-jarig jubileum van Feyenoord. De première haalde het NOS Journaal en ze speelden tienmaal voor een enthousiast publiek in een uitverkocht theater.

Onderzoeker Anne van Veenen maakte in opdracht van het Lectoraat Community Arts van Codarts een casestudie van het maakproces van dit *community theatre*-project dat de geschiedenis van de voetbalclub over het voetlicht brengt.

In het 'Plan de campagne' van het lectoraat Community Arts formuleert de artistiek leider Peter van den Hurk het doel van *community theatre* als volgt: 'Kwaliteitskunst – reflecterend, bespiegelend, ontroerend – begint met het serieus nemen van mensen, dat wil zeggen vanuit een respectvolle oriëntatie op de belevingswereld van deze groepen.'

Ook in 'Hand in Hand' gaat het om kunst die voortkomt uit de belevingswereld van mensen die geen theaterbezoekers zijn. De casestudy laat gedetailleerd zien hoe de theatermaker, choreograaf en componist contact leggen met supporters uit Rotterdam Zuid en hoe enerverend het groepsproces en werkproces verlopen. De Feyenoordsupporter roept gemengde gevoelens op binnen het artistieke team. De onderzoeker formuleert het abstracter: 'De makers opereren binnen spanningsvelden tussen afstand en nabijheid tot de Feyenoordsupporters en tussen hun authenticiteit en hun performancekwaliteit.'

Anita Twaalfhovenis hoofdredacteur van *Boekman***Regisseur als doorgeefluik**

De fasen in het repetitieproces lijken niet hemelsbreed te verschillen van een reguliere theaterproductie die op improvisaties is gebaseerd. Na een eerste onderzoek naar het onderwerp en het werven van supporters en jongeren uit de buurt is er een kennismakingsdag. In de loop van de repetitieperiode monden improvisaties rond verhalen en ervaringen van de supporters uit in een eerste verhaallijn, die langzamerhand wordt uitgewerkt tot een voorstelling. Het verschil zit hem vooral in de verhouding tussen de theatermakers en de groep waarmee zij werken. De regisseur of choreograaf drukt geen eigen artistiek stempel op de productie. Zij fungeren eerder als doorgeefluik voor de voetbalsupporters en vertalen hun ervaringen naar een theatervorm waarin de supporters zichzelf herkennen.

Een mooi voorbeeld uit de casestudy, dat laat zien hoe dit proces gepaard gaat met vallen en opstaan, is de poging om de wave met bijbehorende yell naar dans en muziek te vertalen. De componist vraagt de supporters 'een toon te geven' en 'ritmisch met de bal te stuiteren'. Het spreekt ze net zo min aan als de dansante versie van de wave die de jazzdansdocent voordoet, een 'flikkerbeweging' volgens sommige supporters.

De theatermakers zeggen hierover: 'Wat er gebeurde is dat makers een bepaald patroon gingen opleggen in plaats van uit te gaan van een idee dat mensen zelf al hebben. (...) Als je had gezegd: jongens hoe doen jullie de wave, laten we eens een wave doen, dan doen ze het wél.'

Je kunt als *community artist* niet uitgaan van een idee dat je zelf al in je hoofd hebt, is de conclusie. 'Je moet ook los van het resultaat interesse hebben in die mensen. Je moet ze leren kennen: wat is hun belevingswereld, waardoor raken ze geïnspireerd en worden ze emotioneel. Dan kijk je hoe je dat kan verwerken in je muziek. En als je dan iets gemaakt hebt moet je het bij hen neerleggen. Je geeft het weer terug en vraagt wat ze horen en wat ze vinden. Dat kan met alles, met muziek, beeldende kunst,

dans. Als je maar met hen in contact blijft.'

In 'Hand in Hand' staan verschillende generaties Feyenoordsupporters centraal. Aan het slot van de voorstelling staan ze in een groepsportret rond een 80-jarige fan die de club voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog heeft gevolgd. Door de speakers klinkt een stem: 'Supporters worden nogal eens afgeschilderd als onbehouden pummels (de speler die de rol van supporter Patrick vertolkt laat dan een luide boer horen), grof gebekt (supporter Richard roept: hondenuit!), obscene gebaren (Gert Jan steekt zijn middelvinger op). Maar wat wordt vergeten is dat achter die grote monden vaak hele kleine hartjes schuilgaan.'

Veenen, A. (2009) *Geen mooier woord dan Feyenoord. Casestudie van Community Art productie Hand in Hand.*
Te downloaden via www.rotterdamswijktheater.nl